

Johann Baptist Metz, *Teologia polityczna*, Kraków: Wydawnictwo WAM 2000, ss. 344.

Przemiany współczesnego świata, wyznaczone przez wzrastające możliwości techniki, komunikację informacji i wspólnotowe działanie wielkich społeczności ludzkich, stawiają współczesnemu człowiekowi wiele pytań. Są to pytania dotyczące sensu i trafności przemian, których autorem jest sam człowiek. Już pobieżna obserwacja życia pozwala zauważyć, że przemiany te dokonują się w wielu dziedzinach ludzkiej aktywności. W ogólnych przemianach charakterystycznych dla współczesnego świata zauważa się również te, które dotyczą życia społecznego. Przemiany społeczne nie

są jednorodne. Bowiem obok wielkich kampanii na rzecz pokoju – ma miejsce niekończący się wyścig zbrojeń; obok troski o ludzkie życie – aborcja i eutanazja; obok dzieł miłosierdzia – pogoń za niesprawiedliwym zyskiem; obok kultury miłości – kultura śmierci. Życie społeczne przeżywa często swoistą schizofrenię, gdy z jednej strony zabiega o poszanowanie godności ludzkiej, z drugiej zaś – odchodzi od powszechnie uznanych i respektowanych praw człowieka. Coraz częściej podkreśla się, że tworzenie życia społecznego nie może być pozostawione ślepemu czy wyrafinowanemu losowi, ale powinno być efektem rozumnego i odpowiedzialnego działania ludzkiego.

Złożone problemy współczesności stały się również przedmiotem refleksji społecznego nauczania Kościoła. Proponowane przez Kościół rozwiązania zrodziły się w wyniku konfrontacji orędzia ewangelicznego z problemami nękającymi życie społeczne. Przebija z nich troska o człowieka, który powołanie do zjednoczenia z Bogiem realizuje w codziennej rzeczywistości. Nie jest obojętne dla osiągnięcia Najwyższego Dobra to, w jaki sposób człowiek organizuje życie społeczne, polityczne, kulturowe czy gospodarcze.

Przejawem troski o odpowiedzialne kształtowanie życia społeczności politycznych jest książka Johanna Baptisty Metz'a *Teologia polityczna*. Autor – emerytowany profesor Wydziału Teologii Katolickiej w Uniwersytecie w Múnster – podejmuje swoistą konfrontację orędzia ewangelicznego z trudnymi problemami współczesności. Spojrzenie teologa na „bolączki” współczesnego świata określa jako „teologię z twarzą zwróconą ku światu” Słowo Boga głoszone „w tych czasach” przynosi, zdaniem Profesora z Múnster, niezwykle bogaty owoc. Stawia trudne pytania, by dojść do najważniejszych wniosków. Powstała w ten sposób teologia polityczna nie jest więc ani teorią państwa, prawa czy społeczeństwa, ale raczej odważnym przejęciem trudnej rzeczywistości orędziem samego Boga i wyciągnięciem z tego wniosków na przyszłość.

Zbiór artykułów i wygłoszonych referatów, które tworzą książkę *Teologia polityczna*, cechuje staranna refleksja, oscylująca wokół zagadnień związanych z konfrontacją orędzia ewangelicznego z problemami nękającymi życie społeczne. Autor nie definiuje jednak terminu „teologia polityczna” Wręcz zadaje sobie pytanie: „Wielokroć w ciągu ostatnich trzydziestu lat, a właściwie już podczas moich wcześniejszych wykładów mówiłem o „teologii politycznej” i przez cały czas zadawałem sobie pytanie: czym właściwie jest teologia polityczna?” (s. 10). Szukając odpowiedzi na to pytanie należy posłużyć się opisowym wyjaśnieniem tego terminu, podanym w innym miejscu przez samego Autora: „Teologię polityczną pojmuję mianowicie w sposób krytyczno-kolektywny, wobec panującej obecnie w teologii skrajnej tendencji ku prywatyzacji. Jednocześnie staram się ją interpretować pozytywistycznie, jako próbę sformułowania przesłania eschatologicznego, stosownie do warunków, w jakich funkcjonuje nasze współczesne społeczeństwo” (s. 14). Stwierdzenie to nadaje całej książce swoisty klimat. Dzięki takiemu rozumieniu teologii politycznej Autor stara się wciąż na nowo postrzegać trudne problemy rzeczywistości, o których wspomina w rozdziale dziewiątym: „Wiara w historii i w społeczeństwie – dzisiaj” Do nich zalicza wszelkie konsekwencje wielowiekowego sporu określanego mianem „rozum i wiara”, sytuację wielowątkowej dyskusji wokół zagadnienia „teologii po Auschwitz” oraz społeczne i polityczne rozdarcie w świecie zdominowanym przez

tw. konflikt Północ-Południe, który nie został rozwiązany – jak zauważa Autor – po zakończeniu tzw. konfliktu Wschód-Zachód.

Książkę Johanna Baptisty Metz'a *Teologia polityczna* ubogaca wiele pytań. W ten sposób Autor dynamizuje tekst i odnosi go do rzeczywistości dotyczącej codzienności życia potencjalnego Czytelnika. Przepuszczalnie jest to skutek usilnych dążeń Profesora z Münster, by we współczesnym świecie zminimalizować trudne do wytłumaczenia sytuacje, w których akceptuje się rozwiązania społeczne, pozostające w sprzeczności z przesłankami orędzia ewangelicznego. Warto w tym miejscu przywołać jedno z takich zapytań: „Nowa teologia polityczna zwraca się naturalnie z jej kryterium także ku ‘świeckim’ wzorcom i teoriom życia społecznego i kulturowego. Pyta ona np. krytycznie, czy posttradycyjalne społeczeństwa dyskursu, które uwolniły się od ‘a priori’ (kulturowej) pamięci o cierpieniu, rzeczywiście wychodzą ponad anonimowe panowanie rynku, wymiany, konkurencji, a więc czy potrafią one jeszcze przedkładać wizje odpowiedzialności człowieka za innych nad stosunek wymiany i konkurencji” (s. 329).

Ks. Ireneusz Stolarczyk